

Lokakuu

Väkivallattomuuden päivä (2.10)

YK:n päivä (24.10)

Aleksis Kiven päivä (10.10)

Lokakuusta on käytetty nimiä, jotka kuvaavat luonnonoloja, mm. loka-, lika- ja ruojakuu.

Eteläisessä Suomessa lokakuu on runsaiden syysateiden, syysmyrskyjen, viileiden säiden ja pimenevien iltapäivien aikaa. Pohjoisessa se on tynempää ja kylmempää talven alun ja ensilumen aikaa.

Luonnossa tapahtuu:

Ruska on eteläsuomessa kauneimmillaan. Sienestys- ja marjastusaika alkaa lokakuulla olla ohii. Yö on kukistanut päivän, mutta vielä voit nähdä kesän viimeisten perhosten lentelevän. Myös yksivuotiset kasvit jatkavat kukintaansa kunnes pakkaset katkaisevat elämän. Hyönteiset etsiintyvät suojuinsa, siili vaipuu horrokseen. Useimmat muuttolinnut ovat lähdössä tai jo lähteneet.

Puutarhassa tapahtuu:

- Haravoilehdet nurmikolta ennen talvea
- Varaa kompostorisi kuivikkeita talveksi
- Kukkasipuleita voit istuttaa kunnes maa jäätyy
- Suojaa hedelmäpuut jäniksiltä ja myyriltä

Maatilalla tapahtuu:

- Kanojen luonnollinen muninta loppuu ja niillä alkaa sulkasato.
- Lampaiden astutuskausi käynnistyy.

Retkivinkki: Värät ja muodot luonnossa

Kuukauden eläin: Koira

Kerää luonnosta askartelu materiaalia talteen yhdessä lasten kanssa

Materiaali	Käsittely
<p>Pihlajanmarjat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voidaan käyttää esimerkiksi helminauhoina ja niitä voidaan käyttää erilaisissa askarteluissa talven mittaan. - Säilyttävät kauniin värinsä kuivuessaan. - Sopivat kuivattuina myös esimerkiksi lintujen talviherkkuihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pihlajanmarjat, jotka on tarkoitus kuivata olisi parasta kerätä siinä vaiheessa, kun eivät ole vielä täysin kypsän punaisia vaan hieman oranssiin vivahtavia. - Pihlajanmarjoja voi pujottaa neulalla lankaan. Vaihtoehtoisesti marjat voi pujottaa myös rautalankaan, joka on helpompi tapa. Pujottamista helpottaa myös suurempien marjojen, kuten orapihlajan tai ruusunmarjojen käyttö. Valmiit nauhat voi laittaa esimerkiksi henkariin roikkumaan ja kuivumaan kuivaan ja ilmavaan paikkaan.
<p>Sammal</p> <ul style="list-style-type: none"> - kts kesäkuu 	
<p>Ruskalehtien prässäys</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ruskalehdissä on kauniita värejä ja niitä voidaan prässätä kuivumaan myöhempää askartelua varten. Ruskalehtiä voi kuivata myös sellaisenaan mutta tällöin ne yleensä käpristyvät. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lehdet prässätään asettamalla ne imukykyisen paperin (sanomalehti) väliin. Asettamalla paperi arkit päällekkäin ja niiden päälle jäykkä levy ja lopuksi painoksi esimerkiksi kivi, tiili tai painavia kirjoja). Kuivuminen kestää 1-2 viikkoa. Välillä kannattaa tarkistaa lehtien kosteus ja vaihtaa sanomalehdet jos ne ovat kosteita. Näin vältetään lehtien homehtuminen.
<p>Käpyjen kuivaus</p> <ul style="list-style-type: none"> - kts syyskuu 	
<p>havut</p> <ul style="list-style-type: none"> - kts tammikuu 	
<p>Tammerhojen keräys ja kuivaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tammenterhoista voi askarrella esimerkiksi korva- tai kaulakoruja. Ne sopivat myös esimerkiksi avaimenperien askarteluun. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tammenterhoja voi löytää tammien alapuolelta. Ne sopivat askarteluun sellaisenaan. Kun keräät tammenterhoja, niin yritä löytää myös tammenterhonkanta, jonka voi liimata kiinni varsinaiseen tammenterhoon.

Lokakuu

Kankaanpainantaa

Yksilöllisiä asusteita, pyyhkeitä, kasseja tms. saa painamalla itse kankaaseen haluamiaan kuvioita kangasväreillä. Painantaan voi keksiä leimasimia mielikuvituksen mukaan, mutta kauniita kuvioita saa esimerkiksi vihannesten tai hedelmien puolikkailla. Perunan puolikkaaseen voi veistää erilaisia kuvioita vetisellä. Myös erilaiset puiden lehdet sopivat leimasimiksi.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Veitsen käyttö, sorminäppäryys, siveltimen käyttö

Toiminnan kesto:

1-2 h + kuivumisaika

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Painettavia tekstiileitä
- "Leimasimia" (omena, sipuli, peruna, herkkusieni...)
- Kangasvärejä
- Sanomalehteä, siveltimiä, sieniä, veitsi, kertakäyttölautasia
- Silitysrauta

Työohje:

1. Suojaa työalue esim. sanomalehdillä tai vahakankaalla.
2. Laita paidan, kassin tai muun painettavan väliin sanomalehteä ettei väri tule läpi.
3. Valmista "leimasimet". Leikkaa omena, sipuli, herkkusieni tms. puoliksi. Perunan voi leikata puoliksi ja veistää veitsellä pintaan erilaisia kuvioita.
4. Imeytä kasviksen pinnalta liika kosteus painamalla sitä talouspaperilla.
5. Laita maalia kertakäyttölautaselle. Ota maalia siveltimeen ja levitä se kasviksen leikkauspinnalle.
6. Aseta kasvis varovasti maalattu pinta alaspäin kankaalle. Paina tiukasti, jotta kuvio siirtyy kankaalle ja keinuta kasvista kevyesti, jotta maali tarttuisi koko alueelle, mutta varo sotkemasta kuvioita.
7. Kun tekstiiliin on painettu mieluisen määrä kuvioita, anna maalin kuivua perusteellisesti.
8. Kun maali on kuivunut, silitetään kangas nurjalta puolelta (noudata maalin valmistajan ohjeita). Silittämisen jälkeen maalit kestävät pesemistä.

Ohjaajalle:

- Painettavaksi käy mikä tahansa tekstiili esimerkiksi t-paita, kassi, tynnyliina, laudeliina tms.
- Jos siveltimen käyttö on hankalaa voi väriä levittää esimerkiksi sienellä töpsöttämällä tai painamalla kasvis suoraan maaliin ja siitä kankaalle.
- Painamisessa tulee huomioida, ettei väriä tule kankaaseen liian paksult.

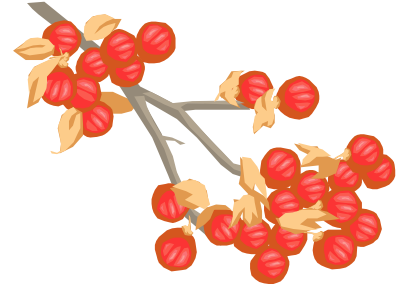
Syksyn helmet

Kesällä puissa tapahtuu muutoksia. Tammiin kehittyvät terhot, pihlajiin punaiset marjat ja katajanmarjojen väri vaihtuu.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
<hr style="border: 1px solid green;"/>											
								<hr style="border: 1px solid red;"/>			

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- työkalujen käyttö, sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

½h ->

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Tammenterhoja tai pihlajanmarjoja
- Siimaa tai pellavalankaa
- Terävä piikki
- Parsinneula

Työohje:

Tammenterhot:

1. Tee piikillä reiät terhoihin. Jos pujotat terhot metalliketjuun, tee isommat reiät. Metalliketjuiset helmet ovat arvokkaamman näköiset kuin siimaan pujotetut.
2. Pujota terhot joko siimaan tai metalliketjuun. Solmi siiman päät yhteen. Yhdistä metalliketjun viimeiset lenkit toisiinsa.

Pihlajanmarjat:

1. Poista tertuista huonot marjat, sillä ne pilaannuttavat helposti myös lähellä olevat marjat. Kuivata marjatertut paperin päällä esimerkiksi saunassa tai kaapin päällä.
2. Pujota kuivuneet marjat parsinneulan avulla pellavalankaan.
3. Solmi langanpäät lopuksi yhteen.

Mitä koira kertoo eleillään?

Koiran toimintaa ja niiden keskinäistä kanssakäymistä on kiva seurata. Koira jo pelkästään olemassaolollaan saa mielenkiinnon heräämään, mutta koira viestii paljon sanattomasti eleillään. Koiran/koirien eleitä voi maallikkokin oppia lukemaan ja mikäs sen mukavampaa kuin yhdessä tarkkailla tätä sanatonta viestintää.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koira/koiria
- Koiran eleistä materiaalia

Toimi näin:

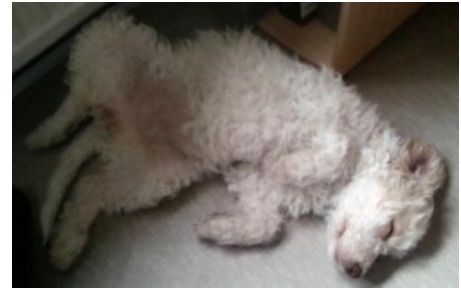
1. Käykää yhdessä läpi koirien yleisimpiä ja helposti havaittavia eleitä ja mitä ne yleensä tarkoittavat.
2. Tarkkailekaa koiria ja niiden käyttäytymistä.
3. Keskustelkaa yhdessä huomioista, joita koirien läsnäolon aikana tapahtuu.
4. Koirien omistaja tuntee parhaiten koiransa, joten hän voi kertoa kyseisen koiran eleistä ja niiden merkityksistä enemmänkin.

Ohjaajalle:

- Toimintaa voi järjestää ympäri vuoden ja koiria on helposti saatavilla kyläilemään (ohjaajat voivat käyttää myös esim. omia koiriaan).
- Jos osallistujilla esiintyy allergioita, voi koirien käyttäytymistä seurata myös ulkona.
- Kun paikalla on useampi koira yhtä aikaa, pääsee analysoimaan myös koirien keskinäistä kommunikointia.

Muuta:

- Koiravierailijoita voi kysellä esimerkiksi: www.kennelliitto.fi/fi/koira/kaverikoira/ , sennenkoirat.net/site/halibernit.

Onnellinen, rauhallinen ja rentoutunut koira

- koira hymyilee koko olemuksellaan, ja siitä paistaa rentous (korvat, silmät, häntä).

Leikkisä koira

- Koira laskee eturuumiinsa maahan ja takapää on ilmassa. Häntä heiluu, korvat ovat pystyssä ja koko ruumis viestii innostumisesta. Haukkuminen kuuluu usein oleellisena asiaan.

Muutamia helposti tulkittavia eleitä:

Kiinnostunut ja tarkkaavainen

- Kaikki koiran ruumiinosat nousevat ikään kuin ylös ja eteenpäin. Silmät ovat kirkkaat, katse tarkkaavainen ja korvat ovat suuntautuneet eteenpäin.

Innostunut ja leikkisä

- Innostunut koira näyttää tunteensa hyppimällä tai seisomalla innosta väristen ja häntä vispaten. Korvat ovat suuntautuneet eteen ja silmät säihkyvät onnesta. Koko koiran olemus viestii onnellisuudesta ja pentumaisuudesta.

Dominoiva ja peloton

- Koira on ryhdikäs, korvat eteenpäin suuntautuneet. Tähän saattaa liittyä tassun nostaminen toisen niskan päälle. Koira pyrkii vaikuttamaan kokoistaan suuremmalta.

Käännetty katse

- Käännettyä katsetta koira käyttää silloin kun se haluaa lähestyä toista koiraa sitä kunnioittaen. Kun koirat yrittävät pitää tilanteen rauhallisena eivätkä ne halua joutua vaikeuksiin ne kääntävät katseen pois kohteesta.

Korkealla edestakaisin heiluva häntä

Edestakaisin heiluva häntä kertoo usein leikkimielisyydestä. Korkealla häntää heiluttava koira on innostunut ja hyvällä tuulella. Se on usein myös merkki leikkiin kutsusta.

Vihainen

Muriseva koira, jolla on hampaat irvessä ja korvat luimussa on peloissaan tai vihainen ja valmis puolustamaan itseään.

Lähde: Hoffmann, M (toim.). 1999. Koiran elekieli.

Kasviterrario

Pienikokoisia huonekasveja voidaan myös istuttaa ryhmäksi suureen lasiastiaan. Terraarioasetelma tarvitsee vain vähän kastelua tai muuta hoitoa ja näyttää hienolta ikkunalaudalla tai hyllyllä.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

1h ->

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Lasiastia
- Kevytsoraa
- Puuhiiltä
- Kukkamultaa
- Pitkävartinen lusikka tai kauha
- Erilaisia kasveja

Työohje:

1. Levitä kevytsoraa lasipurkin pohjalle n. 5cm paksuudelta.
2. Levitä kevytsoran päälle puuhiiltä
3. Lisää multa niin että se täyttää astian tilavuudelta neljänneksen
4. Istuta kasvit paikoilleen ja tiivistä multa juuripaakkujen ympäriltä. Lisää mullan pinnalle vielä hiukan kevytsoraa ja kastele kasvi

Ohjaajalle:

- Pullopuutarhassa menestyviä kasveja ovat esimerkiksi köynnösviikuna, suikeroalpi, pilkkulehdet, juoru ja kodinonni. Vältä mehikasveja, kaktuksia ja kukkivia kasveja.
- Nopeakasvuisen kasvin kasvupisteen voi katkaista niin kasvin kasvu hidastuu.
<http://hangardens.com/2012/01/25/pullopuutarha/>

Pienoisaavikko

Kaktukset ovat erikoisen näköisiä kasveja ja monet niistä ovat kotoisin maailman aavikkoseuduilta. Kaktuksia peittävät piikit, jotka suojaavat niitä eläimiltä.

Kaktukset ovat helppohoitoisia kasveja, kunhan niille löytyy valoisa paikka ja niitä muistaa kastella silloin tällöin.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- saksien käyttö, sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

1,5-2h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Suuri huokoinen saviruukku
- Akryylimaalia
- Siveltimiä
- Kiviä tai ruukunsirpaleita
- Kaktusmultaa
- Kaktuksia
- Hanskat
- Katesoraa

Työohje:

1. Maalaa ruukku mielesi mukaan
2. Salaojita ruukku kivillä
3. Täytä astia mullalla
4. Istuta kaktukset Paksuja hanskoja apuna käyttäen
5. Levitä sora kaktusten ympärille

Muuta:

- Kastele kaktuksia talvella kerran kuukaudessa ja kesäaikaan aina kun multa alkaa kuivua.
- Kaktukset viihtyvät kirkkaassa auringossa.

Syksyn merkit

Syksyn väriloisto houkuttelee ulkoilemaan ja ihastelemaan värejä ja muotoja luonnossa. Syysretken aikana voidaan pohtia erilaisia syksyn merkkejä sekä niiden syitä, samalla voidaan kerätä vaikka syksyn lehtiä askartelutuokiota varten.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
								—————			
								—————			

————— Milloin mahdollista? ————— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

Toiminnan kesto:

Kustannukset:

Tarvikkeet:

- Oikeanlainen varustus ja hyvää retkeilymieltä
- Kori

Toimikaa näin:

Lähtekää yhdessä luontoon ja havainnoikaa erilaisia syksyn merkkejä.

- Miksi lehdet vaihtavat väriä?
- Miksi syksyllä on runsaasti siemeniä?
- Miksi syksyllä tulee sieniä?
- Miksi useimmat kasvit kuihtuvat syksyllä?

Ohjaajalle:

- Samalla voidaan kerätä luonnosta materiaalia erilaisia askartelupuuhia varten.

Lisätietoa:

[http://www.smy.fi/smy/Materiaalitdeve.nsf/Images/3B3E996E11BF5DCBC225733800298A18/\\$file/Leikkeja_Tehtavia.pdf](http://www.smy.fi/smy/Materiaalitdeve.nsf/Images/3B3E996E11BF5DCBC225733800298A18/$file/Leikkeja_Tehtavia.pdf)

http://www.oppimispolku.fi/metsa_suomi/polku.nsf/nMetsaretket?openview&count=1000&p1=5

Lähde: <http://www.oppimispolku.fi/>

Koira

Koira eli kesykoira on sudesta jalostettu kesy muoto. Monella ihmisellä on koiria lemmikkeinä, silti se luetaan petoeläimeksi. Suomessa koira on yleisin kotieläin, kissan ollessa hyvä kakkonen. Koira on vanhin eläin, minkä ihminen on kesyttänyt. Alkuun siitä oli ihmisille hyötyä muun muassa vahtina, jätteesyöjänä, vetoapuna, metsästyksessä ja paimennuksessa. Nykypäivänäkään koiran tehtävät eivät ole tästä muuttuneet vaan päinvastoin laajentuneet. Koiria käytetään muun muassa huume-, opas-, vartio- sekä pelastustehtävissä, joissa koirien tarkka hajuaisti on keskeisessä roolissa.

Koirien kesyyntyminen on ilmeisesti alkanut samoihin aikoihin kun ihmiset ovat alkaneet viljellä ja asumaan pysyvämmiin samoilla paikoilla. Näille alueille kerääntyneet jätteet ja jätökset ovat vetäneet puoleensa erilaisia eläimiä ja yksi näistä on ollut susi. Vähiten arat sudet ovat uskaltaneet ihmisasutuksen piiriin ja kesyyntyneet vähitellen. Kesyyntymisen rinnalla myös suden rakenne on muuttunut mm. pienemmäksi kooltaan ja hampailtaan. Koiran erottaakin sudesta selvimmin sen heikon hammas- ja leukarakenteen perusteella.

Koiran kanssa samaan sukuun kuuluvat mm. sakaalit, kojootit ja sudet, ja koirat pystyvätkin sukulaistensa kanssa saamaan lisääntymiskykyisiä jälkeläisiä. Eri koirarotuja on maailmassa satoja. Tämän uskotaan johtuneen osaksi siitä, että kesykoirat ovat erkaantuneet muista koiraeläimistä peräti neljä kertaa, joka selittäisi nykykoirarotujen ulkomuoto- ja luonne-erot. Koirien ulkomuotoja ja käyttäytymistä on myös jalostettu paljon erikoistarkoituksiin ja monien rotujen historia tunnetaan tarkasti. Kahden erirotuisen koiran risteytymiä kutsutaan sekarotuisiksi koiriksi. Suden tavoin, myös koirille on ominaista reviirikäyttäytyminen. Ne merkitsevät omaa reviiriaan virtsalla ja ulosteilla.

Kesykoirilla lisääntymisaika on usein kaksi kertaa vuodessa, poikkeuksena alkukantaiset rodut, joilla lisääntymisaika on suden tavoin vain kerran vuodessa. Koira kantaa pentujaan 58-71 vrk. Pennut ovat syntyessään sokeita ja kuuroja. Noin kahden viikon iässä pentujen silmät aukeavat. Pentujen ensimmäisten viikkojen ruoka on emon maito, mutta pikkuhiljaa niitä aletaan totuttamaan myös kiinteään ravintoon ja ne vierotetaan emästä 7-9vk:n iässä. Koiranpennun luovutusikä on 7-12 vk:a, silloin se on valmis tulemaan toimeen ilman emoan ja sisarruksiaan.

Nykyään suurinta osaa koirista pidetään lemmikkeinä, alkuperäisestä käyttötarkoituksestaan poiketen. Lemmikkinäkin ollessaan koiran tulisi saada ruumiillista ja henkistä aktivointia, jottei se turhaudu. Turhautuminen voi aiheuttaa esim. ongelmakäyttäytymistä. Eri koiraroduilla on erilainen aktiivisuustaso, joten jo ennen koiran hankintaa kannattaa selvittää koiran aktiviteettien tarve. Pääsääntö kuitenkin on, että jokainen koira tarvitsee liikuntaa säännöllisesti, päivittäin. Koiran aktivoiminen onnistuu kotonakin, mutta koiran kanssa voi harrastaakin esim. agilityä, tottelevaisuutta, hakua, koiratanssia jne.

Tiesitkö? Mytologian mukaan Koira edustaa valppautta ja uskollisuutta. Sen tehtäväksi jää tarinoissa ja saduissa varoittaa ihmisiä uhkaavista vaaroista.

Koira on ihmisen paras ystävä, eikä suotta. Se kulkee ihmisen rinnalla ennakkoluuloitta, laskee stressitasoa ja verenpainetta.

Lähde:Wikipedia.